

#przitulhejtera

© Maksim Kostenko - Fotolia.com

Przitul hejtera

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA UCZNIÓW
SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

PARTNER

facebook

s@ferinternet.pl

ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWEGY
eea
grants

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt "Internet bez nienawiści" realizowany jest w ramach programu
Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Scenariusz dla szkół ponadgimnazjalnych

Hejt, czyli internetowe obrażanie jest zjawiskiem powszechnym. Można się z nim spotkać m.in. w serwisach społecznościowych, w komentarzach pod artykułami, w serwisach gromadzących memy i demotywatory oraz w komentarzach pod filmami i zdjęciami. Specyficzną kategorią hejtu jest tzw. mowa nienawiści, która obraża osoby lub całe grupy ze względu na cechy przynajmniej częściowo od nich niezależne, takie jak rasa lub pochodzenie. Intensywna agresja werbalna, szczególnie odnosząca się do wyglądu czy zachowań młodych ludzi potrafi być dla nich szczególnie dotkliwym doświadczeniem, powodującym wysoki poziom negatywnych emocji jak wstyd, strach, poczucie braku akceptacji. Powszechność hejtu i mowy nienawiści w sieci niosą za sobą konsekwencje nie tylko dla ofiar, ale także dla neutralnych ich odbiorców, którzy oswajają się ze słowną przemocą w internecie. W kwestii obrażania w internecie kluczową kwestią jest rozważne reagowanie na to zjawisko. Reagować powinny zarówno ofiary, jak i świadkowie hejtu.

Niniejszy scenariusz zajęć jest elementem kampanii społecznej „Przytul hejtera” prowadzonej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę we współpracy z firmą Facebook.

Charakterystyka zajęć

Odbiorcy:

Zajęcia przeznaczone są dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Cel zajęć:

- uwrażliwienie młodych ludzi na problem obrażania w internecie,
- zapoznanie z pojęciami hejt i mowa nienawiści,
- zaprezentowanie metod radzenia sobie z internetowym hejtem.

Czas trwania zajęć:

Zajęcia przewidziane są na jedną godzinę dydaktyczną (45 min).

Prowadzenie zajęć:

Zajęcia mogą być prowadzone w ramach zajęć lekcyjnych lub pozalekcyjnych przez nauczycieli, pedagogów, studentów pedagogiki lub psychologii lub inne osoby mające kompetencje w pracy z młodzieżą.

Wymagana wiedza:

Prowadzący zajęcia powinien posiadać podstawowe kompetencje dotyczące korzystania z internetu, portali społecznościowych i komunikatorów. Przed przeprowadzeniem zajęć warto zapoznać się m.in. z artykułem „Mowa nienawiści w internecie w doświadczeniu polskiej młodzieży”, dostępnym online: dzieckokrzywdzone.fdds.pl

Wymagany sprzęt:

Do przeprowadzenia zajęć potrzebny będzie sprzęt umożliwiający odtworzenie online teledysku „Przytul hejtera” z serwisu YouTube lub pobranego ze strony www.edukacja.fdds.pl, jak również umożliwiający przedstawienie prezentacji multimedialnej. Może to być komputer podłączony do telewizora lub komputer podłączony do projektora multimedialnego oraz głośników.

Materiały potrzebne do realizacji zajęć:

Teledysk „Przytul hejtera”, ankiety ewaluacyjne, prezentacja PPT.

Ankieta ewaluacyjna, zgłoszenie zajęć i zaświadczenie dla prowadzącego:

Na zakończenie zajęć prowadzący rozdaje uczniom anonimową ankietę ewaluacyjną i prosi o jej wypełnienie (wzór ankiety na str. 9), można ją również pobrać z serwisu www.edukacja.fdds.pl. Przeprowadzenie ankiety nie jest obligatoryjne, ale pozwala zarówno prowadzącemu zajęcia, jak i autorom programu na zdobycie informacji dotyczących odbioru scenariusza zajęć przez ich uczestników i jego ewentualną modyfikację.

Po zrealizowaniu wszystkich zaplanowanych zajęć, prowadzący wypełnia formularz na stronie: www.edukacja.fdds.pl. Na jego podstawie prowadzący otrzymuje e-mailem zaświadczenie o zrealizowaniu zajęć, przydatne w dokumentowaniu rozwoju zawodowego.

Scenariusz

Przebieg spotkania

WPROWADZENIE – KLUCZOWE POJĘCIA (10MIN)

Prowadzący wita uczestników zajęć i pyta ich czym jest dla nich wolność słowa w internecie. Zapisuje na tablicy hasło „Wolność słowa” i zbiera od uczniów propozycje opisanie tego terminu. Zapisuje hasłowo na tablicy pojawiające się wypowiedzi, naprowadzając młodzież na definicję:

Wolność słowa – prawo do publicznego wyrażania własnego zdania oraz poglądów, a także jego poszanowania przez innych.

Zwraca uwagę uczniów, że wolność słowa gwarantowana jest przez polską konstytucję i uznawana jest jako standard norm cywilizacyjnych, ale nie jest bezwarunkowa. Pyta uczniów, jakie widzą ograniczenia wolności słowa. Ważne, żeby wnioskiem z dyskusji było stwierdzenie, że wolność słowa nie jest wolnością absolutną. Jej ograniczeniem jest m.in. obrażanie czy znieważanie innych ludzi.

Prowadzący pyta się uczestników czy spotkali się z określeniem hejt. Jeżeli tak, prosi ich o próbę stworzenia definicji hejtu. Prowadzący zapisuje na tablicy słowo „hejt”, a następnie dopisuje istotne według grupy składowe definicji (np. obrażanie, internet, komentarze itp.).

Na koniec prowadzący przytacza definicję hejtu:

Hejt to obrażanie, znieważanie innych w internecie. Wyrażany jest głównie poprzez tekst, ale również grafikę i filmy.

W tym miejscu warto przedyskutować kwestię granicy –gdzie według uczniów kończy się dopuszczalna krytyka, a zaczyna obraźliwy hejt. Rozstrzygające są zarówno kultura wypowiedzi, jak również odniesienie się do merytorycznych argumentów.

Następnie prowadzący pyta uczniów czy spotkali się kiedyś z określeniem „mowa nienawiści”.

Jeżeli tak, prosi ich o określenie co oznacza ten termin. Prowadzący zapisuje na tablicy „mowa nienawiści” i trafne skojarzenia grupy z tym terminem, następnie przytacza i omawia definicję:

Mowa nienawiści to wypowiedzi obrażające, wyszydzające osoby lub całe grupy ze względu na cechy przynajmniej częściowo od nich niezależne, m.in. przynależność rasową, etniczną, płeć itp.

Prowadzący podkreśla, że mowa nienawiści przyczynia się do powstawania, rozpowszechniania oraz utrwalania negatywnych stereotypów i uprzedzeń dotyczących osoby lub grupy osób, może nawoływać do przemocy i skutkować aktami agresji poza internetem. Często wypowiedź zawiera wulgaryzmy, manipulacje faktami i danymi. „Mowa nienawiści” to termin uznany m.in. przez Radę Europy i Unię Europejską na określenie tego typu wypowiedzi. W tym rozumieniu nie należy go utożsamiać ze wszelkimi nienawistnymi przekazami w internecie.

Prowadzący zwraca uwagę, że mowa nienawiści może pojawiać się nie tylko internecie, ale także w mediach, rozmowach poza internetem lub na murach w postaci obraźliwych napisów. Nośnikami mowy nienawiści mogą być także żarty. Przykładem mogą być kawały o Żydach.

Prowadzący może również doprecyzować, że mowa nienawiści jest specyficznym rodzajem hejtu, co można zobrazować poprzez narysowanie na tablicy poniższego schematu:

Na końcu prowadzący pyta, w jakich miejscach można spotkać się z przejawami obrażania w internecie. Odpowiedzi, które mogą się pojawić: portale społecznościowe (Facebook, Ask.fm, Instagram, Twitter), fora internetowe, serwisy informacyjne, komunikatory, agregatory treści (demotywatory, kwejk.pl, wiocha.pl), tzw. hatepage czyli strona wyszydająca konkretną osobę lub grupę osób.

Podsumowując warto podkreślić, że hejt pojawia się praktycznie we wszystkich zakątkach internetu i może przejawiać się na bardzo różne sposoby.

„PRZYTUL HEJTERA” – TELEDYSK (5 MIN)

Prowadzący informuje uczestników, że dalsza część zajęć poświęcona będzie właśnie tematowi hejtowania w sieci. Mówi, że co prawda temat jest poważny, ale podejmiemy do niego z dystansem, w nieco humorystycznej formie. Niemniej jednak praca nad problemem podczas zajęć ma doprowadzić grupę do poważnych wniosków. Informuje, że zarówno zajęcia jak i akcja społeczna, do której się odwołuje, to „Przytul hejtera”. Pyta uczniów, dlaczego według nich tak zatytułowano akcję poświęconą problemowi hejtu. Zbiera i komentuje swobodne wypowiedzi grupy.

Prowadzący odtwarza uczestnikom teledysk „Przytul hejtera”. Prosi, by słuchali słów piosenki z dużą uwagą, bo do nich m.in. odnosić się będzie dalsza praca w grupach.

HEJT – PRZYCZYNY, KONSEKWENCJE, REAKCJA – ĆWICZENIE W GRUPACH (15 MIN)

Prowadzący dzieli klasę na 5 grup. Każda grupa otrzymuje zestaw pytań, nad którym zastanawia się wspólnie. Grupy pracują przez 7 minut. Odpowiedzi mogą być zapisywane na dużych kartkach rozdanych podczas ćwiczenia.

1. Dlaczego hejterzy obrażają innych w internecie?
2. Jak powinna zachować się ofiara hejtu, a czego nie powinna robić?
3. Co powinien zrobić świadek obrażania w internecie, a czego nie powinien robić?
4. Jak hejt może wpływać na ofiarę?
5. Jakie mogą być konsekwencje dla osoby, która obraża?

Następnie każda grupa przedstawia odpowiedzi na jedno wskazane przez prowadzącego pytanie. Pozostałe grupy mogą je uzupełniać. Jeżeli wśród odpowiedzi nie znajdą się istotne, przytaczane niżej kwestie to prowadzący może naprowadzać na nie grupę, odwołując się do odpowiednich fragmentów piosenki.

AD 1.

Wśród odpowiedzi powinno się pojawić:

- z nudów,
- z zazdrości,
- z brak umiejętności komunikacyjnych,
- dla rozrywki/zabawy,
- z chęci odreagowania,
- chcą podnieść swoją samoocenę,
- nie mają odwagi skrytykować wprost.

Prowadzący podkreśla, że hejt wynika ze słabości hejtera. Nie usprawiedliwia to jego zachowania, ale powinno to być brane pod uwagę w reagowaniu na hejt.

AD 2.

Wśród odpowiedzi powinno się pojawić:

- nie odpowiadać hejtem na hejt (taka odpowiedź grozi eskalacją konfliktu),
- postawić granice, np. Nie zgadzam się na to byś mnie obrażał,
- zgłosić problem zaufanej osobie dorosłej,
- zgłosić do administratora, oznaczyć komentarz jako niezgodny z regulaminem,
- zablokować osobę, która nas obraża,
- szukać pomocy w telefonie zaufania 116 111,
- nie brać do siebie/nie przejmować się/zignorować.

AD 3.

Wśród odpowiedzi powinno się pojawić:

- zgłosić do administratora, skorzystać z narzędzi dostarczonych przez twórcę serwisu,
- stanąć po stronie osoby obrażanej wyrażając swoją opinię poprzez komentarz,
- nie udostępniać obraźliwych komentarzy,
- nie lajkować obraźliwych komentarzy,
- wesprzeć ofiarę, napisać do ofiary,
- stanąć w obronie ofiary.

AD 4.

- obniżyć samoocenę,
- sprawić, że ktoś przestanie robić to, co lubi, np. zdjęcia,
- wywoływać negatywne emocje: strach, złość, smutek,
- wywołać depresję,
- sprawić, że ktoś się w sobie zamknie,
- sprawić, że ktoś nie będzie się dalej rozwijał.

Prowadzący podkreśla, że hejt nie powinien wpływać na samoocenę ofiary. Świadczy on negatywnie jedynie o osobie hejtującej (hejterze). Podkreśla również, że nie warto reagować hejtem na hejt.

AD 5.

- może przestać być lubiany,
- może zostać zablokowany/zbanowany w danym serwisie,
- może ponieść konsekwencje prawne.

Prowadzący wyjaśnia, że w pewnych okolicznościach autor obraźliwych wpisów może odpowiadać prawnie, np. za znieważenie (art. 212 kk) i zniesławienie (art. 212 kk) lub też –w przypadku mowy nienawiści – za publiczne znieważenie grup lub osób z powodów narodowościowych (art. 257 kk).

REAKCJA NA HEJT – CO MOŻNA ZROBIĆ W DANEJ SYTUACJI? (10 MIN)

W kontekście hejtu bardzo ważne jest to, w jaki sposób na niego reagujemy. Dlatego warto przyrzeć się konkretnym sytuacjom i zastanowić się co można w danej sytuacji zrobić.

Prowadzący odczytuje przykłady i prosi uczestników zajęć by odpowiedzieli, w jaki sposób można w danej sytuacji zareagować. Pyta także, czego powinno się unika, by nie doprowadzić do eskalacji hejtu.

1. Podczas przeglądania Facebooka trafiasz na fanpage, którego celem jest obrażanie osób o czarnym kolorze skóry.
2. Bardzo lubisz robić zdjęcia. Po umieszczeniu Twojej ostatniej fotografii na Facebooku pojawiło się kilka komentarzy, m.in. „Co to za syf? Od twoich zdjęć bolą oczy”.
3. Twoja koleżanka śpiewa w szkolnym zespole. Jej ostatni występ został nagrany i umieszczony na Youtube. Najbardziej popularny komentarz pod filmem to: „Czy ta paskudna krowa przestanie kiedyś ryczeć?”.
4. Jesteś użytkownikiem zamkniętego (wymagającego rejestracji) internetowego forum, na którym dyskutuje się na temat popularnej gry sieciowej. Jeden z użytkowników forum nazwał Cię debilem. Na każdą Twoją wypowiedź na forum reaguje słowną agresją.
5. Korzystając z konta na ask.fm otrzymujesz od jednego z użytkowników obraźliwe pytania.

AD 1.

Ważne, by uczestnicy zaproponowali, żeby zgłosić taki fanpage jako naruszający Standardy społeczności. Stronę można zgłosić korzystając z polecenia Zgłoś stronę => Myślę, że nie powinno jej być na Facebooku => Zawiera mowę nienawiści => Propaguje nienawiść => Rasa lub pochodzenie etniczne.

Warto zachęcić uczestników do zapoznania się z mechanizmem zgłaszania nieprawidłowości na Facebooku. Pełna instrukcja jak zgłaszać nieprawidłowości dostępna jest w Centrum Pomocy www.facebook.com/help/

Ważne, by uczestnicy wskazali aby nie lajkować takiej strony, zawartej na niej treści oraz jej nie udostępniać.

AD 2.

Na Facebooku możesz usunąć komentarz, który znajduje się pod Twoim postem. Istnieje także możliwość usunięcia osoby komentującej z grona znajomych oraz zablokowania jej. Umieszczając zdjęcia można zaznaczyć dla kogo będą one widoczne tak, by dostęp do nich mieli tylko bliscy znajomi lub tylko określone osoby.

Ważne, by uczestnicy zaznaczyli, że nie warto odpowiadać hejtem na hejt.

AD 3.

Youtube umożliwia zgłaszanie nieodpowiednich komentarzy. Przy komentarzu znajduje się opcja Zgłoś spam lub nadużycie. Po jego wybraniu można wskazać, jakie dokładnie nadużycie chcemy zgłosić, można zgłosić m.in. Nękanie lub dokuczenie lub Szerzenie nienawiści lub eksponowanie przemocy. Osoba, która wstawiła film ma możliwość moderowania komentarzy pojawiających się pod nim. Moderator może m.in. usuwać komentarze. Istnieje także możliwość całkowitego zablokowania komentarzy pod filmem. Osoby publikujące filmy znajdą więcej informacji pod adresem support.google.com/youtube

Nie należy lajkować takiego komentarza. Warto wyrazić przy komentarzu swoją dezaprobatę – kciuk w dół.

AD 4.

Na internetowym forum można zgłosić sprawę do administratora/moderatorów. Osoba zostanie „zbanowana” (zablokowana) i nie będzie miała dostępu do forum.

Przy tym przykładzie można dopytać czy uczestnicy znają miejsca w internecie, gdzie nie pojawia się hejt lub jest on szybko wychwytywany i usuwany, podobnie jak wszelkie niemerytoryczne komentarze lub wpisy. Przykładami takich miejsc mogą być fora internetowe lub np. Wikipedia, gdzie generowane przez internautów hasła są przez nich również kontrolowane.

Warto dopytać, co sprawia, że w tych miejscach nie pojawia się hejt lub jest on szybko usuwany. W odpowiedzi powinno pojawić się wskazanie na silną „społeczność”, czyli grupę ludzi, którym zależy na tym, by w danej przestrzeni nie było miejsca na bezwartościowe treści, m.in. hejt.

AD 5.

Ask.fm umożliwia zablokowanie użytkownika, który zadaje pytania. Istnieje także opcja zgłaszania pytań do moderatorów poprzez kliknięcie flagi. Użytkownik może wskazać trzy możliwości: ten post jest spamem, ten post stwarza ryzyko dla ludzi, tego postu nie powinno być na Ask.fm.

PODSUMOWANIE (5 MIN)

Prowadzący pyta uczestników o wnioski z zajęć i ich refleksje. Przypomina im o ofercie telefonu zaufania 116 111, gdzie można zwracać się m.in. z problemami dotyczącymi hejtowania – www.116111.pl oraz informuje ich o stronie www.przytulhejtera.pl, na której można znaleźć prezentowany podczas zajęć teledysk oraz humorystyczne odpowiedzi na hejt, które mogą być dobrą alternatywą dla agresywnego odpowiadania na takie sytuacje w sieci. W miarę możliwości technicznych i czasowych prowadzący prezentuje uczniom serwis www.przytulhejtera.pl.

Prowadzący prosi uczestników o wypełnienie ankiety ewaluacyjnej.

Zakreśl właściwą odpowiedź	tak	trochę	nie
Czy zajęcia Ci się podobały?			
Czy dowiedziałeś/-aś się czegoś nowego?			
Czy wykorzystasz to, czego się nauczyłaś/ -eś?			

Zakreśl właściwą odpowiedź	tak	trochę	nie
Czy zajęcia Ci się podobały?			
Czy dowiedziałeś/-aś się czegoś nowego?			
Czy wykorzystasz to, czego się nauczyłaś/ -eś?			

Fundacja Dajemy Dzieciom Się
ul. Walecznych 59
03-926 Warszawa
tel. 22 6161669
fdds.pl

DAJEMY
DZIECIOM
SIĘ

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

Copyright © Fundacja Dajemy Dzieciom Się (dawniej Fundacja Dzieci Niczyje)

Tekst publikacji jest dostępny na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne 3.0 Polska.
Tekst licencji dostępny jest na stronie creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/pl/.
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Dajemy Dzieciom Się.

Autor: Maciej Kępka
Konsultacja: Łukasz Wojtasik, Ewa Dziemidowicz,
Magdalena Witecka, Agnieszka Nawarenko, Szymon Wójcik
Redakcja: Sylwia Romańczak
Grafika: Ewa Brejnakowska-Jończyk, www.ewa-bj.pl